

Modern Bir İdeoloji: Ulusçuluk

N. Durak Aksoy*

H. Adnan Arslantaş**

Özet

Ulusçuluk, modern ve etnik ulusçuluk olmak üzere iki farklı tarzda ele alınabilir. Modern ulusçuluk, etnik ulusçulukla, ulusu teşkil eden bireylerin benzeş olmaları fikri açısından aynı çıkış noktasına sahipse de, etnik ulusçuluktan farklı olarak ulusu teşkil eden özün etnik ve ırksal olmadığı tezi üzerine kurulur. Her iki ulusçuluk fikrinin ortak olduğu bir başka nokta da, kendileriyle aynı olmayana karşı duydukları öfkeyi kendilerine dayanak yapmalarıdır. Ortak kurgu faktörü olan öfkenin, artık yerini öngörülemezliğe bıraktığı ve popüleritesini yitirdiğine yönelik söylemler güncel olduğu için günümüzde, etnik ulusçuluk hiçbir düzeyde kabul edilmemekte, modern ulusçuluğun ise bir dönüşüm yaşadığı görülmektedir. Modern ulusçuluğun dönüştüğünü AB'nin üye sayısının artışı ile görebilme olanağına sahibiz. Etnik ulusçuluğun reddedilişine ise, Almanya'nın Köln kentinde yapılması planlanan, ancak yapılamayan "İslamlaşmaya Hayır Mitingi"nin beklenen sayıda taraftar bulamaması ve hatta bizzat Alman vatandaşları tarafından göstericilerin taşlanmasıyla tanık olduk. Ancak bu tanıklık sürekli olabilecek kesin bir sonucu ifade etmemektedir. Unutulmamalıdır ki Yugoslavya ve Gürcistan gibi mevcut ulus-devletlerin parçalanması sürecinde modern ulusçuluk, parçadan koparılıp uluslararası alan için müstakilleştirilmek istenen toplumları yeni modern ulusçuluk pratiği ile kurgulayamamaktadır. Bu, etnik ulusçuluğun pratik değerinin yok edilemediği anlamına gelir. Bu anlam, modern ulusçuluğun dönüşümü konusundaki cazibenin de inandırıcılık düzeyini olumsuz etkilemekte ve bir ulusu ayakta tutan gerçeğin ne olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ulusçuluk, Modern Ulusçuluk, Etnik Ulusçuluk, Dönüşüm.

A Modern Ideology: Nationalism

Abstract:

Nationalism can be treated in two different ways as modernist and ethnic nationalism. Although modernist nationalism and ethnic nationalism share the same principles regarding the similarity of the individuals, modernist nationalism differs from ethnic nationalism in its claim that race and ethnicity are not the main components of a nation. Both nationalist ideas,

* Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

** Dr. İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

however, have the same feeling of anger towards people who are different from themselves.

During the recent years, the common concept of anger as the formation factor has lost its popularity, and has given way unpredictability. Ethnic nationalism has become unacceptable at any level and modernist nationalism is undergoing a transformation. We are able to observe the transformation of modernist nationalism in the growing number of memberships in the EU. We already witnessed the disapproval of ethnic nationalism when the “No to Islamization” meeting failed to meet expectations in terms support in Koln and demonstrators were stoned by the German citizens themselves. However, this event alone does not show a total defeat of ethnic nationalism. One should not forget that at a period of the disintegration of nation-states like Yugoslavia and Georgia, the modernist nationalism has failed to create a concept of new modernist nationalism in societies. This indicates that the practical values of ethnic nationalism have not been completely wiped out. This puts a negative effect on the plausibility of the transformation of modernist nationalism, and gives us an insight into the reality of what keeps a nation upright

Key words: Nationalism, Modern Nationalism, Ethnic Nationalism, transformation.

Giriş

Ulusçuluk konusunda farklı yaklaşımlar sergilenmektedir.¹ Yaklaşım farklılıklarında kullanılan kategorilere göre, belli sınıflamalara gidilmekte ulusçuluğun yapısal, kültürel ve örgütsel boyutları ele alınmaktadır.² Söz konusu boyutlar, üniter bir devlet tasarımı, standartlaştırılmış politik bir topluluğun yasal kuramsal bir çerçevede oluşturulması, etkin bir haberleşme dilinin saptanması ve önerilmesi, ataletin tasfiyesi ve tehditkar dış dünyanın emellerini boşa çıkaracak bir kitle mobilizasyonunun sağlanması gibi unsurlarla, ulusçuluğun sosyolojik doğrultularını³ kurgulamaktadır.

¹ Bkz., KEDOURİE, Elie: **Avrupada Milliyetçilik**, (Çev: M.Haluk Timurtaş), Devlet Kitapları, Ankara, 1971, 5-26; SMITH, Anthony: **Milli Kimlik**, (Çev: Bahadır Sina Şenel), İletişim Yayınevi, 2. bsk., İstanbul, 1999, 119; GELLNER, Ernest: **Uluslar ve Ulusçuluk**, (Çev: Büşra Eranlı Behar, Günay Göksu Özdoğan), İstanbul, İnsan, 1992.

² GÖKÇEK, Fatma Müge: “Osmanlı Devleti’nde Türk Milliyetçiliğinin Oluşumu: Sosyolojik Bir Yaklaşım”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce**, C.4, Milliyetçilik, (Ed: Tanıl Bora, Murat Gültekingil), İstanbul, 2003, İletişim, 63.

³ BEKMEN, Ahmet; “Türk Milliyetçiliği: Var Kalmanın Teyakkuz Hali”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce**, C. 4. İletişim, İstanbul, 2003, 325.

Modern ulusçuluk, anonim bir toplum oluşturma eylemidir. Farklı yaklaşımlar içerse de, genelde bu eylemin doğuşunun uluslararası arenadaki en büyük etkeni, devletlerin devletlerarası sistem içindeki konumunun krize girmesi ve bu krizin ulusal dayanışma ihtiyacını doğurmasıdır. Bu nedenle siyaset tarih perspektifindeki yaklaşım çerçevesinde ulusçuluk konusuna ilgi duyan çalışmalar 1940'lı yıllarda ortaya çıkmış,⁴ 1980'li yıllarda da zenginleşmiştir.⁵ Bu süreç incelendiğinde görülmektedir ki 1940'lı yıllardan sonra çeşitli ülkeler sömürgecilikten kurtularak ulus-devlet şeklinde siyaset ve toplumsal örgütlenmelerini⁶ tamamlamış, sömürge yönetimleri böylece tasfiye edilmiştir.⁷ Bu dönemin ardından Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte yeni ulus devletler tekrar ortaya çıkmıştır.⁸ Günümüzde ise aynı süreç, Yugoslavya, Gürcistan gibi çok uluslu devletlerin dağılmasıyla devam etmektedir.

Modern Ulusçu İdeoloji

Ulusçuluk, bir ulusu ayakta tutmak için kullanılan ideolojik bir harekettir.⁹ Ulusçuluğun temel ilkesi "egemenlik ulusundur" kavramıdır. Bu ilke, yeni beliren sınıfların, grupların iktidarı etkileyebilmesi ve paylaşabilmesi için¹⁰ bir çözüm yolu olarak dillendirilmiş ve öncelikle zihinsel bir meşruluk kazandırılmıştır. Bu meşrulaştırma biçimi resim, heykel ve benzeri sembolik icatlarla rejimin halk tarafından kutsallaştırılmasını, değerlerinin benimsenmesini ve desteklenmesini sağlayacak girişimlerle desteklenmiş,¹¹ böylece ayin ve törenler, sembollerden icat edilerek, belirli bir dünya görüşü, bu mekanizmalar aracılığıyla gönüllü gerçekleştirilenler şeklinde yapılandırılmıştır. Aslında bu oluşum sosyal

⁴ ÖZKIRIMLI, Ümit: **Milliyetçilik Kuramları**, Sarmal, İstanbul,1999, 15-155.

⁵ ERSANLI, Büşra: "Milliyetçilik Teorileri Avrasya'da Siyaset ve İlişkiler", **Türkiye Günlüğü**, Sayı: 50. Mart-Nisan 1998. 9-15.

⁶ GELNER, Ernest: **Milliyetçiliğe Bakmak**, (Çev:Simten Coşar), İletişim Yayınevi, İstanbul, 1998, 106 vd.

⁷ ALBAYRAK Coşkun, Gökçen: "Globalizasyon Süreci ve Azgelişmiş Ülkeler", **Globalizasyonun Yansımaları**, (Der: Uğur Selçuk Akalın), Donkişot, İstanbul, 2002, 24-25.

⁸ ERSANLI, Büşra: "Yeni Bağımsızlık ve Ulusun Adı", **Akademik Araştırmalar**, 6, 2000, 69; BRZEZINSKI; Batının dağılan Sovyetler Birliğine yardımı edebileceğini dile getirmekte ve bu yardımın neliğini de konfederasyon olarak açıklamaktadır. Bkz., **Büyük Çöküş**, (Çev: Gül Kesil, Gülsev Pakkan), Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 2000, 316.

⁹ WILLIAMS, Jr.; ROBIN, M.: "The Sociology of Ethnic Conflicts: Comparative International Perspectives", **Annual Review of Sociology**, Volume: 20, 1994, 53.

¹⁰ TURAN, İlder: **Siyaset sistem ve Siyaset Davranış**, Der Yayınları, İstanbul, 1986, 34.

¹¹ TÜRKKAHRAMAN, Mimar: **Türkiye'de Siyaset Sosyalleşme ve Siyaset Sembolizm**, Birey Yayıncılık, İstanbul, 2000, 103.

fonksiyon açısından sembolize edilenin önemi hakkında olmayıp yarattığı duygusal çağrışımlarla ilişkilendirilmiş ve bu da, bir sosyal grubun varlığı için son derece önemli görülmüştür. Ulus-devlet kurgusu, bu türden sembolleştirmeleri, duygulu marşları, anıtları, sancakları, yurt müziklerini ulusal birliği sağlamak için kullanmış ve böylece yeni güç dinamiklerinden oluşan rasyonel yapısını kurgulamıştır. Ulus kurgusunun inşası sürecinde kullanılan ulusçuluk, gücünü sosyal düzenin devlet otoritesi tarafından tanımlandığı haliyle sürdürülmesindeki bağlayıcı rolünden almış, bu rol, yaygın bir biçimde yabancıya duyulan öfkeyi ve bu öfkeye bağlı olarak devlete sadakat ve otoritesi karşısında disipline edilmeyi¹² anlamlı hale getirmiştir. Ulusçuluk konusunda, tarihsel kültürler ile etnik bağların devam etmekte olan çerçeve ve kalıntılarının önemli bir yeri vardır. Çünkü ulusçuluk, gücünü tarihsel yerleşmişlikten de almakta, bu da onun önceden var olan ve kültürel miraslar ve etnik oluşumlardan türedikleri anlamına gelmektedir.¹³ Batı Avrupa'daki gelişimiyle ulusçuluk kavramı, ulusal monarşilerin doğuşundan sonra mevcut topraklar üzerindeki bütünleşen halkların kendilerini diğer toplumlardan ayrı tutabilecekleri yeni bir kimlik ihtiyacına dayandırılmıştır.¹⁴ Bu kimlik ihtiyacı yerel olan kuvvet ve heyecanların ulusal kuvvet ve heyecanlarla özdeşleştirilmesinden doğmamış, kan, din veya feodal bir lord veya prence ortaklaşa itaat bağlarıyla kurgulanmıştır.

Ulusçuluğun sosyolojik doğrultuları kurgulanırken ulusçuluğun toplumsallaştırılmasında izlenen politikalar, kullanılan araçlar kadar yararlanan aktörler de önemlidir.¹⁵ Bu anlamda, hem uluslaştırılacak grubu oluşturması bakımından, hem de örgütlü bir grup olarak ulusçuluğun toplumsallaştırılmasında yararlanılacak bir aktör olması bakımından, basın-yayın ve basın-yayının aracı olan matbaa ulusçuluk pratiği için hayati bir öneme sahip olmuştur. Söz konusu bu önemi sağlayan asıl faktör ise "yazı"dır. Yazı, ekonomik hak ve sorumlulukları kaydetmek ve tapınak gelirlerinin hesaplanmasının vasıtası olarak din adamları tarafından geliştirilmiş ve entelektüel bir dualizm yaratmıştır. Ayrıca, tarihsel süreç içinde, kent medeniyetinin özelliklerinden pek çoğu gibi yazı, fazla ürünün

¹² BAUMAN, Zygmund: **Kürselleşme**, (Çev: A.Yılmaz), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1999, 191.

¹³ SMITH, D.: Anthony: **Küreselleşme Çağında Milliyetçilik**, (Çev:Derya Kömürcü), Everest, İstanbul, 2002, XII-XIII

¹⁴ SAY, Ömer: **Milli Devlet Kültür**, Kaknüs Yayınevi, İstanbul, 1998, 73-74.

¹⁵ AKKAYA, Yüksel: "Korporatizmden Sendikal İdeolojiye, Milliyetçilik ve İşçi Sınıfı", **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce**, C.4. İletişim, İstanbul, 2003, 829.

yarattığı yeni ortamda yöneten sınıfların güçlerini ve mülkiyet haklarını sürdürmelerinde araç olarak hizmet etmiş, formal eğitim gerektiren kullanışsız ve karmaşık yazıyı köylülerin ve zanaatkârların öğrenme şansı çok az olmuş ya da hiç olmamıştır.¹⁶

Anderson'a göre Avrupa'da ulusçuluğun kurgulanmasında bazı kralların halk dillerini devlet dili olarak seçmesi ve kapitalist yayıncılıkla oluşan düşünsel atılımın kitleselleşmesi çok önemlidir.¹⁷ Bu hayal edilişte gazete ve kitap birinci derecede öneme sahiptir.¹⁸ Çünkü tanışma ve karşılaşma ile meydana gelen toplumda¹⁹ bir gazete okuru, kendi gazetesinin tıpatıp aynılarının otobüste, berberde tüketildiğine tanık olmakta ve bu işin kendisi gibi binlerce kişi tarafından yapılarak bir haberleşme dili kurgulandığının farkına varmaktadır.²⁰

Ulusçuluk, toplumun tümünü kapsayacak şekilde baskıcı bir yöne sahiptir. Bu özelliğinin neticesinde ulusçuluk, sembolizm aracılığıyla belirli bir derecede de olsa bireyin kişiliğini değiştiren yeni bir kolektif kişilik kurgular.²¹ Bu kolektif kişilik sayesinde toplum içerisinde bulunan farklı gruplar için ulusçuluk, birleştirici, bütünleştirici bir hale dönüşür. Bu bağlamda politik birim ile kültürel birimin ayrılmazlığı ve iç içe geçmiş olması, endüstri toplumunun tipik özelliğidir ve bu iki birimin etkileşiminden ulusçuluk, etkili bir politik resmiyet ve toplumsal kontrol mekanizması ortaya çıkarır.²²

¹⁶ KORKMAZ, Abdullah: **Değişme ve Farklılaşma**, Doğu Kütüphanesi, İstanbul, 1. bsk: 2006, 92. Sömürge mantığının bir dönemler sömürmek için öğretmediği bu araç diğer bir dönemde sömürmek için öğretilen olma özelliğine sahiptir.

¹⁷ Bu düşünsel atılımın kitleselleşmesini insan düşüncesinin kendisini ölümsüzleştirme çabaları içinde değerlendiren ve bu değerlendirmeyi " *Bu-Kitap-şunu-yapı-öldürecek*" adlı yapıtında mimari ile kıyaslayan Victor Hugo,(1802-1885) Matbaayı dayanıksız ve kolay bir yol olarak değerlendirmektedir. "Onbeşinci yüzyılda her şey değişir. İnsan düşüncesi kendisini ölümsüzleştirmek için mimarlıktan yalnız daha kalıcı daha dayanıklı değil, aynı zamanda daha yalın ve daha kolay bir yol bulur. Mimarlık tahttan düşer. Orpheus'un taştan harflerinin yerini Gutenberg'in kurşundan harfleri alacaktır artık." Bkz., HUGO, Victor; "Kent'in Felsefesi Üzerine", (Çev: Olcay Kunal), **Cogito**, 8, Yaz 1996, 65. Ölüm Batı modernitesinin bir tabusudur. Bkz., MELLOR, A., Philip: "Death in hight modernity: the contemporary presence and absence of death", *The Sociology of Death* içinde, (Ed: David Clark), Blackwell Publisher/ **The Sociological Review**, 1993, 11.

¹⁸ ANDERSON, Benedict, "Imagined Communities Reflections on the Origin and Spread of Nationalism", **The New Social Theory Reader**, (Ed. Steven Seidman and Jeffy C. Alexander), Rotledge, London, 2001, 224, 226.

¹⁹ MUNRO, Rolland: "The Waiting of Mass: Endless Displacement and the Death of Community", (Ed: Nick Lee, Rolland Munro), Blackwell Publishers,/ **The Sossyological Review**, USA, 2001, 117.

²⁰ ANDERSON: 50-60, 69.

²¹ BERGER, L. Peter: **Modernleşme ve Bilinç**, (Çev: C. Cerit), Pınar Yayınları, İstanbul, 1958, 186.

²² AKARLI, Ahmet Orhan: "Milliyetçilik Sorununa Çağdaş Yaklaşımlar", **Toplum ve Bilim**, 62, Yaz-Güz 1993, 155.

Mill, ulusçuluğu çeşitli nedenlerden kaynaklanan bir duygu birikimi olarak ele almış ve bu duygu birikiminin aktörleri olarak, ırk, ata kimliği, topluluğun dili ve dini şeklinde sıralamıştır. Kısaca, bu sıralamada öncelikli olarak, politik tarihsel bir arka planın olması, duygu, memnuniyet, pişmanlık, gurur, insan sevgisi ve geçmişe yönelik ortak bir çizgi²³ sıralaması önemli bir yer edinmiştir.

Modern ulusçuluk fikri, Fransa, İngiltere ve Almanya'nın geçirdiği tarihsel tecrübeyle anlam bulmuş ancak Fransız kökenli ulusçuluk olarak adlandırılarak ulusal monarşilerin doğuşuyla birlikte mevcut topraklar üzerindeki insanların birleşmelerini sağlamıştır. Ulusçuluk konusunda, Fransız ve Alman ulusçulukları arasında farklılıklar vardır. Fransa'da ulus-devletin belirmesi ile Fransız ulusçuluğunun ortaya çıkması eş zamanlıdır. Fransız ulusçuluğu, evrenselcidir. Avrupa aydınlanmasına maddi ve entelektüel öncülük etmiştir. Bu, bireysel özgürlük, eşitlik ve kozmopolitan bir bakış açısı üzerine kurulu bir milletin modernliğini göstermesi bakımından önemlidir. Almanya'da ise ulusçuluk Batı ya da Fransız karşıtlığı olarak ortaya çıkmıştır. Alman ulus-devletinin kurulmasından yarım yüzyıl önce ortaya çıkan Alman ulusçuluğu, aydınlanma karşıtı ve romantik öncüllere sahip olup etnik ve kültürel bir nitelik kazanmıştır.²⁴ Ancak Fransız tarzı modernist ulusçuluk ile Alman tarzını kurgulayan etnik ulusçuluk, ulusu teşkil eden bireylerin benzeş olmaları fikri açısından aynı çıkış noktasına sahipse de, modernist ulusçuluk etnik ulusçuluktan farklı olarak ulusu teşkil eden özün etnik ve ırksal olduğunu iddia etmez. Modern ulusçulukta ulusu bütünleştiren unsur, girişilen topyekun batılılaşma çabasıdır. Diğer bir deyişle, ulusal kimliğin içeriğini batılılaşma çabası içerisinde oluşturulan "asri medeniyet" in kültürel kuralları, ahlaki değerleri ve toplumsal kimlikleri oluşturur. Yeni bir disiplin edinme çabası ile modernist ulusçuluğun benimsediği kültürel değişim projesi, Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde olduğu gibi, topyekun bir medeniyet dönüşümünü gerektirebilir. Modernist ulusçuluk, siyasi katılım konusunda şüphelidir. Bu nedenle, top yekun kültürel dönüşümü gerekli kılan batılılaşma hedefine sıkı sıkıya bağlı olduğu için, yerel, geleneksel veya din içerikli toplumsal kimlik ve taleplerin ifadesini sakıncalı ve hatta tehlikeli bulur. Etnik ulusçuluğa benzer

²³MILL, John Stuart; *On Liberty And Other Essays*, Oxford University Press, 1998, 427.

²⁴KADIOĞLU, Ayşe: "Milliyetçilik-Liberalizm Ekseninde Vatandaşlık ve Bireysellik", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, C.4, Milliyetçilik, (Ed: Tanıl Bora, Murat Gültekinil), İstanbul, 2003, İletişim, 285.

bir şekilde, modernist ulusçuluk içinde siyasal katılım ikincil öneme sahiptir. Esas hedef, ulusal birlik ve bütünlük çerçevesinde toplumsal dönüşümdür. Modernist ulusçuluk için ulusal bütünlük, Batılılaşmış, laik ve modern bireylerin benzeşmelerinden doğan yani türdeşlikle gerçekleştirilen bir bütünlüktür. Türdeşlik üzerine inşa edilen dayanışma ve aidiyet ise güçlü merkezci bir devleti hem kuramsal olarak varsayar, hem de pratikte gerekli kılar. Modernist ulusçuluk için değişik etnik, kültürel, dini ya da bölgesel grupların siyasal sürece doğrudan katılımları, yaşamsal önemi olan batılılaşma projesini sekteye uğratabileceği için belli sınırlar içerisinde müsamaha gösterilmesi gereken bir durumdur.²⁵

Ancak tarihsel süreç içinde gelinen noktada, ortaklık ve tepkiden doğan modern ulusçuluk konusunda ulusçuluğu kurgulayan faktörler popüler bir gerileme ve kurgu değişikliği yaşamaktadır. Bu değişiklikte fetihlerin durması yani ülke sınırlarını genişletmenin önemini yitirmesi ve buna bağlı olarak askeri harcamalarda savunmanın eski öneme sahip olmaması gibi faktörler etkilidir. Artık silahlı savaşın daha az merkezi olması, kahramanlık temelli politika yürütmek için ulusun hislerini kamçılama ihtiyacını azaltmış, eskinin kahramanlığına dayalı hislerin yerine, insan ve kahramanlık hissini en aza indirgeyen ileri teknoloji silahları kullanılmaya başlanmıştır. İleri teknoloji silahlarının kullanımı, bir devletin milli güvenlikle ilgili operasyonlarını yürütecek ulusçu vatandaşın rolüne duyulan gereksinimi de azaltmaktadır. Artık askeri amaçlı istekler, küresel şartlara uygun bir tarzda aklileştirildiği için, geçmişte önemli bir yer işgal eden utanç ve kahramanlık içeren savaşlardan oluşturulan tarihsel hatıralar ve mitler önemini kaybetmiş, sembol türetme ve güç elde etmede kullanılan gizli dönüştürücüler olarak ideolojiler etkinliklerini kaybetmiştir. Bu kaybediş, o kadar ileri derecelere götürülmektedir ki, ulusçuluk adına yurttaşlar kendileri ve çocuklarının hayatlarını tehlikeye atacak devlet politikalarını desteklememe yönünde teşvik edilmektedir. Neticede, ulusçuluk pratiğinin yaptırım gücü, artık Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası gibi ulus ötesi güçlere transfer edilmekte ya Avrupalılaşmaya ya da AB'ye doğru kaydırılmakta, bu konudaki

²⁵ AKMAN, Ayhan: "Etnik-Sivil Kuramsal İkileminin Ötesinde: Modernist Milliyetçilik, Milliyetçilik Kuramında Etnik/Sivil Milliyetçilik Karşıtlığı", *Modern Türkiye'de Siyasal Düşünce*, C. 4, Milliyetçilik, (Ed.: Bora, Murat Gültekinil), İletişim, İstanbul, 2003, 81-82.

isteksizlikler ise, tepeden gelecek tepkiye karşı duramayacak zayıf bir politika türü olarak yorumlanmaktadır.²⁶

Sonuç

1789 Fransız devrimiyle birlikte modern ulus kimliği ve ulusçuluk ideolojisi dalga dalga yayılmış ve diğer ulusçu ideolojilerin de ortaya çıkışına ilham kaynağı olmuştur. Bu ulusçu ideolojiye göre, ulus kimliği tek bir ulus kimliği üzerine inşa edilmektedir. Bu aynı zamanda modern ulusçuluğun ilk hareket noktasıdır. Ancak günümüz küresel şartlarında modern ulusçuluk, tek bir ortak kökenden çok, küresel ortak kültür ve diğer sosyal bağların belirleyicisi olan ulusların ulusçuluğu olarak bir dönüşüm yaşamakta ve bu güçlü aktörlerin sınırlarını uluslararası kurumlar aracılığı ile genişletmeye çalışmaktadır. Bu ulusçuluk türü, küresel olarak dünya vatandaşlığını tanımlayan ortak küresel kültür ve kimliği vurgulamakta ve bu vurguya katılmayanları, küresel kültür ve kimliği edinmeleri şartıyla kabullenmektedir. Örneğin, herhangi bir toplumun, sosyal ve kültürel açıdan beklenen yönde küreselleşmesi o toplumun küresel toplumun ferdini yetiştirebileceğine yönelik inancı oluşturmakta ve o toplumla uluslararası düzeyde ilişki ağları yeni şartlara göre tekrar düzenlenmektedir. Uluslararası bir asimilasyon olarak tanımlanabilecek bu yeni yapılanma süreci, rasgele bir kurguya dayanmamaktadır. Çünkü klasik liberalizm savunucularınının 19. yüzyılda geliştirdiği teze göre, sosyal asimilasyon şeklindeki küresel bütünleşme, asimilasyona tabi tutulan toplumların çıkarına olmaktadır. Bu toplumlar asimilasyonu hoş karşılamayabilir; ancak uzun vadede sonuç, bunların daha ileri bir medeni düzeye sahip çoğunluk toplumunun üyeleri haline gelmelerini sağlayacaktır. Ancak unutulmamalıdır ki tarihin güncel sahnesi bu teze göre düzenlenmek istense de bu teze uygun bir sonuç henüz elde edilememiştir.

²⁶ SARIİPEK, Doğa Yaşar: "Sosyal Vatandaşlık ve Günümüzde Yaşadığı Dönüşüm", *Çalışma ve Toplum*, Ekonomi ve Hukuk Dergisi, 2006, 82, 83.